บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร กำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 6 คน โดยนำผลการสัมภาษณ์มาบูรณาการ เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีความครอบคลุม 2 มิติ คือ จากผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปและจากหลักทฤษฎีที่ทบทวนในวรรณกรรม (รายละเอียดของการสัมภาษณ์ปรากฏอยู่ท้ายบทที่ 2)

ขั้นตอนที่สอง ได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชาชนผู้สูงอายุมีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปเขตกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาจากข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนประชากร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2553 มีประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจำนวนทั้งสิ้น 692,654 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2553)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม คือ **กลุ่มที่ 1** ประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 6 ราย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก **กลุ่มที่ 2** ประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร 400 ราย การสุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

1) คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1967) จากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครรวมทั้งสิ้น 400 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 ความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2) วิธีสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากเขตในกรุงเทพมหานครจำนวน 6 เขต จาก 50 สำนักงานเขต โดยกรุงเทพมหานครจัดแบ่งเขตทั้ง 50 สำนักงานเขตออกเป็น 6 กลุ่ม ตามที่ตั้งของพื้นที่และตามการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, 2554) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างจะจับฉลากเพื่อเลือกเขตที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มละ 1 เขต จาก 6 กลุ่ม ได้จำนวน 6 เขต การแบ่งกลุ่มการบริหารงานกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

ตารางที่ 3.1 การแบ่งกลุ่มตามการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่	กลุ่มตามการบริหารงานของ กทม.	จำนวนเขต	สำนักงานเขต
1	กลุ่มรัตนโกสินทร์	9	เขตบางซื่อ เขตดุสิต เขตพญาไท เขตราชเทวี เขตปทุมวัน เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตสัมพันธวงศ์ และเขตบางรัก
2	กลุ่มบูรพา	9	เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตบางเขน เขตบึงกุ่ม เขตสายไหม เขตจตุจักร เขตลาดพร้าว เขตบางกะปิ และเขตวังทองหลาง
3	กลุ่มศรีนครินทร์	8	เขตสะพานสูง เขตมีนบุรี เขตคลองสามวา เขตหนองจอก เขตลาดกระบัง เขตประเวศ เขตสวนหลวง และเขตคันนายาว
4	กลุ่มเจ้าพระยา	9	เขตดินแดง เขตห้วยขวาง เขตวัฒนา เขตคลองเตย เขตบางนา เขตพระโขนง เขตสาทร เขตบางคอแหลม และเขตยานนาวา
5	กลุ่มกรุงธนใต้	8	เขตบางขุนเทียน เขตบางบอน เขตจอมทอง เขตทุ่งครุ เขตราษฎร์บูรณะ เขตธนบุรี เขตคลองสาน และเขตบางแค
6	กลุ่มกรุงธนเหนือ	7	เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน เขตบางกอกน้อย เขตทวีวัฒนา เขตบางกอกใหญ่ เขตภาษีเจริญ และเขตหนองแขม
รวม		50	

ที่มา: (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร, 2554)

ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างตามระดับขั้นแบบสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยทำการเทียบขั้นแบบสัดส่วนใน 6 กลุ่ม ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละเขตพื้นที่ของเขตที่สุ่มจับฉลากได้ในขั้นตอนที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 การจำแนกจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามการแบ่งกลุ่มการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่	การแบ่งกลุ่มตามการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร	ประชากร (N =692,654)	กลุ่มตัวอย่าง (n = 400)
1	กลุ่มรัตนโกสินทร์	98,206	57
2	กลุ่มบูรพา	157,284	91
3	กลุ่มศรีนครินทร์	96,375	56
4	กลุ่มเจ้าพระยา	119,157	68
5	กลุ่มกรุงธนใต้	118,591	68
6	กลุ่มกรุงธนเหนือ	103,041	60

ที่มา: (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2553)

ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidential Sampling) จากประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตรวม 6 เขตจำนวนทั้งหมด 400 คน

2. เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) แบบสอบถามมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย ผลงานทางวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิด และตัวแปรในการวิจัย

3. ทำการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเรื่องที่จะทำการศึกษาวิจัย และนำปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity)

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try-out) กับตัวอย่างมีลักษณะใกล้เคียงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.943 แยกเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอาหารพร้อมทานแช่แข็ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.848 ปัจจัยแรงจูงใจในการซื้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.866 และการตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.829

6. ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา อาชีพหลักสุดท้าย และรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอาหารพร้อมทานแช่แข็ง ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ด้านละ 6 ข้อ จำนวนรวม 24 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยแรงจูงใจในการซื้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวนรวม 15 ข้อ

ตอนที่ 4 การตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุ ได้แก่ การเลือกผลิตภัณฑ์และตราสินค้า การเลือกผู้ขาย/ร้านค้าที่ซื้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ด้านละ 10 ข้อ จำนวนรวม 20 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์เพื่อนำมาใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีขั้นตอนในการสร้างแบบสัมภาษณ์ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ตำรา งานวิจัย และผลงานทางวิชาการต่างๆ

2. จัดทำประเด็นการสัมภาษณ์ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

3. มีการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้ต่อไป ลักษณะแบบสัมภาษณ์เป็นแบบปลายเปิด (Open End)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อขอความร่วมมือและขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลประชาชนผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมดจำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ แบบสอบถามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอาหารพร้อมทานแช่แข็ง ปัจจัยแรงจูงใจในการซื้อ การ

ตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุ ได้กำหนดระดับคะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับความเป็นจริงมากที่สุด	ให้น้ำหนัก 5 คะแนน
ระดับความเป็นจริงมาก	ให้น้ำหนัก 4 คะแนน
ระดับความเป็นจริงปานกลาง	ให้น้ำหนัก 3 คะแนน
ระดับความเป็นจริงน้อย	ให้น้ำหนัก 2 คะแนน
ระดับความเป็นจริงน้อยที่สุด	ให้น้ำหนัก 1 คะแนน

การแปลความหมายค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงชั้นที่เท่ากัน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.80	หมายถึง	ระดับความเป็นจริงน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอประกอบตาราง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1. สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) อันได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. สถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่

1) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient) อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson correlation) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอาหารพร้อมทานแช่แข็ง ปัจจัยแรงจูงใจในการซื้อกับการตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุ

2) วิเคราะห์สหสัมพันธ์หลายตัวแปรใช้สถิติสมการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตอบสนองการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารพร้อมทานแช่แข็งของผู้สูงอายุ